

Asia: VN/29418/2023

Hallituksen esitysluonnos sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön muutoksiksi lasten ja nuorten terapiatakuun toteuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Edustaako vastaaja

Ammattijärjestöä

2. Toteuttaako ehdotettu säädöskokonaisuus tavoitetta lasten ja nuorten mielenterveyden varhaisen vaiheen tuen ja hoidon saatavuuden parantamisesta perustason palveluissa?

Ei, vaan tarvittaisiin ehdotetun sijaan ja/tai lisäksi seuraavia toimia [Takuussa tulee näkyä voimakkaammin se, että lasten ja nuorten mielenterveyden haasteet ovat seurausta erilaisista syistä, jolloin hoidonkin tulee olla erilaista. Lasten kohdalla hoidon tulee aina pohjata riittävän laajaan arvioon, jossa kartoitetaan myös lapsen mahdolliset kielelliset ja muut oppimisen haasteet. Kielelliset haasteet voivat aiheuttaa mielenterveydellisiä vaikeuksia sekä käyttäytymisen haasteita, jolloin tuloksellisuuden kannalta on tärkeää hoitaa myös syytä (kielelliset vaikeudet), eikä vain seurauksia. Tässä keskeistä on riittävä moniammatillinen perustason työntekijöiden resurssointi sekä hoidon porrastus, jossa huomioidaan myös lasten mahdolliset kielelliset ja oppimisen haasteet mielenterveyden ongelmien riskitekijänä.]

3. Onko sääntely takuun piiriin kuuluvista psykososiaalisista interventioista terveydenhuoltolain 53 §:n ja opiskeluterveydenhuoltolain 10 a §:n säännöksissä soveltamisen kannalta toimiva?

Ei, vaan säännöksiä olisi muokattava seuraavalla tavalla [Seuraavan tekstikohdan loppuosa jää epäselväksi: ”Ehdotetun uuden 53 §:n 1 momentin mukaan lasten ja alle 23-vuotiaiden nuorten perusterveydenhuoltoon kuuluva lyhytpsykoterapia tai psykoterapioista johdettu määrämuotoinen ja aikarajoitteinen psykososiaalinen hoito olisi aloitettava 28 vuorokauden kuluessa siitä, kun tarve sille on todettu, jolleivät lääketieteelliset, hoidolliset tai muut vastaavat seikat muuta edellyttä” Kohdan loppuosasta ei käy ilmi, että jos lapsella epäillään mielenterveysongelmien taustalla olevan esimerkiksi kehitykseen liittyviä vaikeuksia, koskeeko takuu sitä, että hän saa tukea (esim. puheterapiaa) näihin vaikeuksiinsa vai rajautuuko hän ”lääketieteellisten ja hoidollisten” tekijöiden takia tämän takuun ulkopuolelle.]

4. Onko takuun piiriin kuuluvan psykososiaalisen hoidon aloittamisen enimmäisajan määrittely terveydenhuoltolain 53 §:ssä ja opiskeluterveydenhuoltolain 10 a §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

En osaa sanoa

5. Onko takuun piiriin kuuluvan mielenterveystyön palveluna annettavan psykososiaalisen tuen ja psykososiaalisten työmenetelmien määrittely sosiaalihuoltolain 25 a §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

Ei, vaan sitä olisi muokattava seuraavalla tavalla [Monitulkintaiseksi jää, mitä tarkoittavat aikarajoitteiset psykososiaaliset työmenetelmät.]

6. Onko takuun piiriin kuuluvaa mielenterveystyön palvelua koskevan päätöksen toimeenpanon sääntely sosiaalihuoltolain 45 §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

En osaa sanoa

7. Onko esitetty 2 a §:n sääntely valtioneuvoston asetukseen hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta riittävä terveydenhuollon menetelmien osalta?

En osaa sanoa

Perustelut ja mahdolliset kehittämissuhteet

-

8. Onko esitetty 2 a §:n sääntely valtioneuvoston asetukseen hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta riittävä sosiaalihuollon menetelmien osalta?

Ei

Perustelut ja mahdolliset kehittämissuhteet

Lasten ja nuorten mielenterveyteen vaikuttavat monet eri tekijät, joista huomattava osa liittyy lasten kielen, kommunikaation ja oppimisen haasteisiin sekä neuropsykiatriisiin vaikeuksiin. Terapiatakuu ei huomioi tätä riittävän voimakkaasti, mikä voi johtaa siihen, että tiettyntyyppistä hoitomuotoa resurssoidaan huomattavasti muiden hoitomuotojen sijaan riippumatta siitä, mitkä hoitomuodot olisivat kyseiselle lapselle ja nuorelle kaikista vaikuttavimpia. Ehdotetun palveluvalikoiman laajentaminen siten, että lasten ja nuorten kehitykselliset ja muut haasteet huomioidaan mielenterveyteen ja tuen muotoihin vaikuttavina tekijöinä parantaisi tukitoimien vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta.

9. Miten lasten ja nuorten terapiatakuun enimmäisaikojen toteutumisen seuranta olisi tiedonhallinnan näkökulmasta tarkoituksenmukaista toteuttaa?

Ei kantaa.

10. Millaista kansallista ohjausta ja toimenpiteitä esitetyn lainsäädännön onnistunut toimeenpano mielestänne edellyttää?

Jotta tuki kohdistuisi oikein ja olisi yksilön kannalta vaikuttavaa, tulee lasten ja nuorten kokonaistilanteen selvittäminen (sis. kielellisten ja oppimisen vaikeuksien sekä neuropsykiatrisen piirteistön kartoittamisen) kirjata osaksi takuuta ennen hoitopäätösten tekemistä. Tämä on tärkeää, jotta pystytään tukemaan myös lapsen haasteiden moninaisia syitä. Lisäksi tarvitaan laajempi kirjaus siitä, mitkä palvelut kuuluvat takuun piiriin ja missä tilanteissa niitä tulee tarjota.

11. Hallituksen keväällä 2024 tekemä päätös perusterveydenhuollon hoitotakuun pidentämisestä 14 vuorokaudesta 3 kuukauteen tulee kiirettömän hoidon osalta vaikuttamaan ensimmäisen hoitotapahtuman järjestämisen enimmäisaikaan perusterveydenhuollossa. Edellyttäisikö tämä muutos toteutuessaan mielestänne muutoksia terapiatakuusäätelyyn?

Kyllä

Perustelut ja mahdolliset ehdotukset

Haastava tilanne, jos perusterveydenhuollossa arviota tulee odottaa 3kk.

12. Muu palaute liittyen hallituksen esitysluonnokseen

Terapiatakuu on erittäin tärkeä asia lasten ja nuorten kannalta. Terapiatakuussa on tärkeää huomioida se, että lasten ja nuorten mielenterveysvaikeuksien taustalla on moninainen joukko tekijöitä, jolloin samat kuntoutus- ja tukimuodot eivät sovi kaikille. Kun lapsen vaikeuksien taustalla on useita tekijöitä, tulee tuen olla riittävän laaja-alaista ja myös taustalla vaikuttaviin tekijöihin kohdennettua. Tällöin voidaan ehkäistä myös oirekuvan laajentumista. Kuntoutusratkaisujen tulee pohjautua lapsille ja nuorille tehtyyn riittävän laaja-alaiseen arviointiin, jossa kartoitetaan myös kielen ja kommunikaation taidot. Lasten ja nuorten kielelliset ja kommunikaation vaikeudet ovat huomattava riskitekijä mielenterveyden vaikeuksille, mikä on osaltaan huomioitava kuntoutuksen ja resurssien kohdentamisessa intervention tuloksellisuuteen vaikuttavana tekijänä.

Keskeisiä lausunnon sisältöön liittyviä lähteitä:

1. Chow, J.C., Wehby, J.H. Associations Between Language and Problem Behavior: a Systematic Review and Correlational Meta-analysis. *Educ Psychol Rev* 30, 61–82 (2018).
<https://doi.org/10.1007/s10648-016-9385-z>

2. Hollo, A., Wehby, J. H., & Oliver, R. M. (2014). Unidentified Language Deficits in Children with Emotional and Behavioral Disorders: A Meta-Analysis. *Exceptional Children*, 80(2), 169-186.
<https://doi.org/10.1177/001440291408000203>

3. Pekkala, S., Urrio, L., & Rainò, P. (2022). Rikostaustaisten nuorten puheen, kielen ja kommunikaation vaikeudet. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti*, 59(3).
<https://doi.org/10.23990/sa.102603>

4. Yew, S.G.K. and O’Kearney, R. (2013), Emotional and behavioural outcomes later in childhood and adolescence for children with specific language impairments: meta-analyses of controlled prospective studies. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 54: 516-524.
<https://doi.org/10.1111/jcpp.12009>

